

τῶν βασιλείων, εἰς τὰ ὅποια ἔγραφον, ὅτι δὲν δύνανται νὰ πέμψωσιν οὐδεμίαν βοήθειαν. Αὐτὸς ὁμῶς εἶπε πρὸς τοὺς πρίσβεις, νὰ λέγωσιν ὅτι ἔρχεται βοήθεια· ἔπειτα καλίσας τοὺς πρωτίτους τῶν Ἑπειρωτῶν καὶ Ταραντίνων, συνεκρότησε συνέδριον, καὶ εἶπεν, ὅτι ἔρχεται βοήθεια ἰκανή ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ Μακεδονίας, καὶ νὰ μὴ φοβῶνται, ἀλλὰ νὰ ἡσυχάζωσιν. Οὗτος ὁ λόγος διεδόθη πανταχοῦ, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ῥωμαίων· ὅθεν οἱ μὲν Ῥωμαῖοι ἡσύχαζον. Αὐτὸς δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα ἔβαλε τὸ στρατεύμα εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἐπέρασεν εἰς τὴν Ἑπειρον κατὰ τὰ Κεραύνια ὄρη. Ἀφῆκε δὲ εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ταραντίνων, ὡς φρούραρχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἑλευνον, καὶ τὸν σύμβουλον Μίλωνα· ἐπειδὴ ὑπεσχέθη νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν, καὶ ἀφῆκεν αὐτοὺς δηλαδὴ εἰς βεβαίωσιν, καὶ φύλαξιν αὐτῶν (α).

§. πζ. Εἴρηται, ὅτι ἐπέρασεν εἴκοσι χιλιάδες πεζόν, καὶ τρεῖς χιλιάδες ἵππικόν στρατεύμα ἐκ τῆς Ἑπείρου εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἐπολέμησε δὲ ἐξ χρόνου εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἑπειρον, ἔχων ὀκτώ χιλιά-

(α) Πausanias. Ἀττικ. ἱγ. Ἰουσιγ. κζ. 3.

δας πεζούς, καὶ πεντακοσίους ἵππεις· χρήματα
 ὅμως δὲν εἶχε νὰ θρέψῃ μίτε αὐτούς. Τὸ δὲ
 ὕψος τῶν φρονημάτων, ἢ μεγαλοψυχία καὶ
 γενναιότης, ἦσαν πάλιν τὰ αὐτὰ, ἀναλοῖω-
 τα, ἀταπεινώτα καὶ ἀκλόνητα. Ὅθεν ἐζήτησε ἄλ-
 λου πόλεμον, ἵνα θρέψῃ τοὺς στρατιώτας. Πλη-
 σιέστερος δὲ τόπος διὰ πόλεμον τότε καὶ ἀρ-
 παγὴν ἦτον ἡ Μακεδονία, εἶχε καὶ πρόφασιν κα-
 λὴν, ἐπειδὴ δὲν ἔσειλεν ὁ Ἀντίγονος βοήθειαν
 εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὅθεν ἔλαβε καὶ μερικοὺς Γα-
 λάτας μισθωτοὺς, καὶ ἀφ' οὗ ἀνέπαυσεν ὀλίγον
 τὸ στρατεύμα, ἐκήρυξε πόλεμον κατὰ τοῦ Ἀντι-
 γόνου, καὶ ἐστράτευσεν εὐθὺς εἰς τὴν Μακεδο-
 νίαν, ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἀρπάσῃ καὶ νὰ λεηλατήσῃ
 μόνον· διότι ἡ δύναμις αὐτοῦ καὶ ἡ λοιπὴ πα-
 ρασκευὴ δὲν ἦτον διὰ ἐπιχείρησιν μεγαλητέρων
 ἔργων. Ἐπειδὴ ὅμως ἔλαβεν εὐκόλως τινὰς πό-
 λεις, ἔπειτα ἠύτομόλησαν καὶ δύο χιλιάδες στρα-
 τιῶται τοῦ Ἀντιγόνου πρὸς αὐτὸν, ἀπεφύσισε
 νὰ ὀρμήσῃ καὶ πρὸς τὸν Ἀντίγονον, καὶ ἔφθασεν
 αὐτὸν εἰς τὰ στενὰ τῆς Θεσσαλίας μεταξὺ Φερῶν
 καὶ Λαρίσης, ὅπου κατετάραξεν ὅλην τὴν φά-
 λαγγα αὐτοῦ. Εἶχε καὶ ὁ Ἀντίγονος πολλοὺς Γα-
 λάτας μισθοφόρους, καὶ ἑλέφαντας ὁμοίως, καὶ

οὗτοι ἦσαν ἡ ὀπισθοφυλακὴ τῆς φάλαγγος, ὅπου εἶχον καὶ τοὺς Ἐλέφαντας. Οἱ Γαλάται τοίνυν ἀντεσάθησαν ἀνδρείως, καὶ ἔγινε μάχη σφοδρὰ, ὥστε κατεκόπησαν οἱ πλείστοι. Οἱ δὲ ἡγεμόνες τῶν Ἐλεφάντων ἀναγκασθέντες, παρεδόθησαν αἰχμάλωτοι ὁμοῦ μὲν τοὺς Ἐλέφαντας. Ἐπειτα δὲ ὤρμησεν εἰς τὴν φάλαγκα τοῦ Ἀντιγόνου, ἡ ὁποία ἦτον τεταραγμένη καὶ πεφοβισμένη, διὰ τὴν δυσυχίαν τῆς ὀπισθοφυλακῆς. Ὁθεν καὶ δὲν εἰδέχεται μάχην, ἀλλ' ἔφευγεν. Ὁ δὲ Πύρρος ἀπλώνων τὴν χεῖρα, ἔκραζε κατ' ὄνομα τοὺς στρατηγούς καὶ ταξιάρχους τοῦ Ἀντιγόνου. Ταῦτα δὲ ἀκούοντες ἐκεῖνοι, ἠὺτομόλησαν μὲν ὅλον τὸ πεζὸν στρατεύμα πρὸς αὐτόν.

§. πη'. Εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἐλθὼν ὁ Ἀντίγονος ἔφυγε πρὸς τὰ παραθαλάσσια, καὶ ἐκράτησε τινὰς πόλεις. Ὁ δὲ Πύρρος νομιζὼν ἔργον εὐδοξου καὶ μέγιστον εὐτύχημα τὴν νίκην τῶν Γαλατῶν, ἀφιέρωσε τὰ κάλλιστα καὶ λαμπρότα ὄπλα αὐτῶν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Ἡτωνίδος Ἀθηνᾶς, καὶ ἐπέγραψε τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα.

„Τοὺς θυρεοὺς ὁ Μολοσσὸς Ἰτωνίδει δῶρον
Ἀθᾶνα

„Πύρρος ἀπὸ θρασέων ἐκρέμασεν Γαλατᾶν.

„Πάντα τὸν Ἀυτιγόνου καθελῶν στρατὸν· οὐ
μέγα θαῦμα.

„Δέχμηται καὶ νῦν καὶ πάρος Δίακίδα·.

Οἶον, „Πυρρὸς ὁ Μολοσσὸς, φθείρας ὄλον τὸ
ζάτευμα τοῦ Ἀυτιγόνου, ἀφιέρωσε τὰς ἀσπίδας
ταύτας εἰς τὴν Ἰτωνίδα Ἀθηνῶν, τὰς ὅποιας ἔ-
λαβεν ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους Γαλάτας. Τοῦτο ὅμως
δὲν εἶναι μέγα θαῦμα, ἐπειδὴ οἱ Δίακίδαί ἦσαν
καὶ πρότερον καὶ τώρα πολεμισαί“. Ἄλλοτε δὲ
ἀφιέρωσε τὰς ἀσπίδας τῶν Μακεδόνων εἰς τὸν ἐν
Δωδώνῃ Δία, ἐπιγράψας καὶ τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα.

„Αἷ δὲ περ' Ἀσπίδα γαίαν ἐπόρθησαν πολύ-
χρυσον,

„Αἷ δὲ καὶ Ἑλλάδι τὴν δουλοσύναν ἔπορον.

„Νῦν δὲ Διὸς ναῶ ποτὶ κίονας ὄρφανὰ κεῖται

„Τὰς μεγαλαυχίτου σκῦλα Μακεδονίας.

Οἶον αὗται αἱ ἀσπίδες ἐπόρθησαν τὴν πολύχρυσον
Ἀσίαν. Αὗται ἐδούλωσαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, Τώ-
ρα ὅμως κρέμανται ἔρημοι εἰς τοὺς σῦλους τοῦ
ναοῦ τοῦ Διὸς, ἐπειδὴ ἐλήφθησαν λάφυρα ἀπὸ
τὴν μεγάλαυχον Μακεδονίαν (α).

§. πθ' Μετὰ δὲ ταῦτα ἐστράτευσε καὶ ἐκυ-

(α) Πausan. Ἄττικ. Ιγ'.

ρίευσεν τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Μακεδονίας, καὶ τέλος ἐκυρίευσεν πάλιν τὰς Αἰγὰς, καὶ ὀλίγον ἔλειπε νὰ κυριεύσῃ ὅλην τὴν Μακεδονίαν. Τότε ἀφῆκεν ἐκεῖ φρουρὰν τῶν Γαλατῶν, οἵτινες ἔσκαψαν, ὡς εἴρηται (α), τοὺς τάφους τῶν βασιλείων, καὶ ἐσύλησαν τὰ χρήματα· τὰ δὲ ὅσα αὐτῶν διεσκόρπισαν. Ὄθεν ἐμίσησαν αὐτὸν πάλιν οἱ Μακεδόνες, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Γαλάτας. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπεμψε καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν Ταράντων τὸν Μίλωνα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐλενον. Τὸν δὲ Πτολεμαίου τὸν προσβύτερον υἱὸν αὐτοῦ εἶχεν ὑποστρατηγόν. Τότε ἐνόμιζεν, ὅτι ἡ Μακεδονία εἶναι σχεδὸν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, καὶ ὠνείδιζε τὸν Ἀντίγονον, ὅτι δὲν ἐντρέπεται καὶ φορεῖ ἔτι τὴν βασιλικὴν χλαμύδα, ἡ ὁποία δὲν πρέπει πλέον εἰς αὐτὸν, ὅς τις ἔπρεπε νὰ ἀφορῇ φόρεμα ἰδιωτικόν, καὶ ταπεινόν. Ὁ δὲ Ἀντίγονος διέτριβε τότε εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, συλλογίζομενος τί νὰ κάμῃ, καὶ συναζων μισθωτοὺς. Ὁ δὲ Πύρρος ἔπεμψε τὸν Πτολεμαίου, καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν κατὰ κράτος, ὥς ἐφυγε μόνου μεδέκα ἀνθρώπους. Πρὶν δὲ ὑποτάξῃ ἐντελῶς τὴν

(α) β. λβ΄.

Μακεδονίαν, να σερεώσῃ καὶ να διατάξῃ αὐτήν, ἔπεσεν εἰς ἄλλας ἐλπίδας ἀβεβαιωτέρας.

§. 4. Οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης τότε ὁ Ἄρευς καὶ Κλεώνυμος ἐσασίασαν, καὶ ἐμάχοντο (α)· ὁ Κλεώνυμος ἦτον βίαιος καὶ μοναρχικός, καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶχον αὐτὸν εἰς ὑπόληψιν οἱ Σπαρτιάται, ὥς ἐβασίλευε μόνου ὁ Ἄρευς. Καὶ ὁ μὲν Κλεώνυμος εἶχε γυναῖκα πάγκαλου Χελιδωνίδα καλουμένην, ἣ ὁποία ἦτον ἐκ γένους βασιλικοῦ, θυγάτηρ τοῦ Λεωτυχίδου. Ὁ δὲ Ἄρευς εἶχε υἱὸν ἀκμάζοντα Ἀκρότατον καλούμενον (β). Ἡ δὲ Χελιδωνίς ἔπεσεν εἰς ἔρωτα βίαιου τοῦ Ἀκροτάτου, ὥς ἐγνώριζον τὸ πρᾶγμα ὅλοι οἱ Σπαρτιάται. Ὅθεν ὁ Κλεώνυμος μὴ ὑποφέρων οὔτε τὸ πολιτικὸν ὄνειδος, οὔτε τὴν οἰκιακὴν κακατασχύνην, ἔρχεται πρὸς τὸν Πύρρον, καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν να ἔλθῃ εἰς τὴν Σπάρτην, να κα-

(α) Ἡ Σπάρτη εἶχε πάντοτε δύο βασιλεῖς. Τὴν δὲ αἰτίαν τούτου, ὄρα ἐν τῇ Ἔγκυρία περὶ Ἡρακλειδῶν. Τέμ. δ'. Ὁ δὲ Κλεώνυμος οὗτος ἦτον ἀπόγονος τοῦ περιφήμου Παισανίου, τοῦ στρατηγήσαντος ἐν Πλαταιαῖς κατὰ Μακεδονίαν.

(β) Ἀκρότατος ὀνομάζετο καὶ ὁ πατήρ τοῦ Ἄρεως, καὶ πάππος τούτου τοῦ νέου Ἀκροτάτου.

τασήσῃ αὐτὸν βασιλεία. Ὅθεν ὁ Πύρρος νομίζων,
 ὅτι δύναται νὰ κυριεύσῃ τὴν Πελοπόννησον με-
 τὴν πρόφασιν ταύτην, ἀφῆκε τὴν Μακεδονίαν,
 ἐν ᾗ ἠτοιμάζετο νὰ στρατεύσῃ εἰς τὸ ἐνδότερον,
 καὶ ἐστράτευσε προθύμως εἰς τὴν Σπάρτην, ἔχων
 εἰκοσιπέντε χιλιάδας στρατιώτας πεζοὺς, Ἑπει-
 ρώτας, Μακεδόνας καὶ Γαλάτας· δύο χιλιάδας
 Ἴππεῖς, καὶ εἰκοσιτέσσαρας Ἐλέφαντας, καὶ ἐ-
 στρατοπέδευσε εἰς τὴν Μεγαλόπολιν τῆς Ἀρκα-
 δίας, ὥστε κατατράχθη ἅπασα ἡ Πελοπόννησος,
 καθότι οὐδεὶς ἐπίστευεν, ὅτι ἦλθε διὰ τὴν αἰτίαν
 τοῦ Κλεωνύμου, ἀλλὰ δι' αὐτὴν τὴν Πελοπόν-
 νησον. Ἐθαύμαζον δὲ αὐτὸν τότε ὅλοι οἱ Ἕλλη-
 νεν διὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ διὰ τὴν
 κατὰ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων νίκην, ὡς λέ-
 γει ὁ Ἰουστίνος. Ἀυτὸς μὲν ἔλεγεν, ὅτι ἦλθε νὰ
 ἐλευθερώσῃ ὅλας τὰς πόλεις, ὅσας ἐξουσιάζει ὁ
 Ἀντίγονος. Οἱ δὲ Σπαρτιάται ἐπεμψαν πρέσβεις
 πρὸς αὐτὸν, νὰ ἐρωτήσωσι διὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἐκ-
 στρατείας. Ἐκεῖνος δὲ εἶπε τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς αὐτούς.
 Καὶ μάλιστα ἔλεγεν ὅτι θέλει νὰ ἔχῃ φιλίαν καὶ εἰρή-
 νην μετὰ αὐτούς, ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ νὰ σείλῃ τοὺς νεω-
 τέρους υἱὸς αὐτῆ ἐκεῖ, νὰ ἀνατραφοῦν κατὰ τὰς νό-
 μους τῆ Λυκούργου καὶ τὰ Λακωνικὰ ἤθη, ἂν δέχων-

ται αὐτούς, ἵνα ὑπερτερῶσι κατὰ τοῦτο πάντας τὰς ἄλλους βασιλεῖς. Καὶ οὕτω καθυσύχασεν αὐτούς.

δ. γα'. Ταῦτα λοιπὸν λέγων πρὸς ἅπαντας, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Λακωνίαν, καὶ ἤρξατο ὀρπάζειν καὶ λεηλατεῖν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πρέσβεις τῶν Λακεδαιμονίων ἔλεγον αὐτῷ (α), ὅτι πρὶν κηρύξῃ πόλεμον, λεηλατεῖ ἀδίκως τὴν χώραν αὐτῶν, ἀπεκρίθη· Μήτε ἐσεῖς οἱ Σπαρτιάται προλέγετε εἰς ἄλλους, ὅτι ἔχετε σκοπὸν καὶ κάμητε. Ὅθεν μὴ ἀγανακτῆτε, εἰὰν μετεχειρίσθῃ Λακωνικὸν στρατήγημα ἐναντίον τῶν Λακωνίων. Ἐνας δὲ τούτων Μανδρικίδας καλούμενος, εἶπε Λακωνισί (β). Αἰ μὲν ἐσσι τύγε θεός, οὐ δὲν μὴ πάθωμεν· οὐ γὰρ ἀδικεῦμεν. Αἰ δ' ἄνθρωπος, ἔσεται καὶ τεῦ κάρρων ἄλλος. Δηλαδή. Ἄν εἶσαι θεός, δὲν θέλωμεν πάθῃ κακόν, ἐπειδὴ δὲν σὲ ἠδικήσαμεν. Ἄν ὅμως εἶσαι ἄνθρωπος, θέλει εὐρεθῆ καὶ ἄλλος ἰσχυρότερος ἀπὸ ἐσέ. Μετὰ δὲ ταῦτα κατέβαινε εἰς τὴν Σπάρτην, καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὸ

(α) Σπαρτιάται καὶ Λακεδαιμόνιοι εἶναι οἱ αὐτοί· ἐπειδὴ Λακωνία ὀνομάζεται ἡ χώρα, καὶ Λακεδαίμων καὶ Σπάρτη ἡ μητρόπολις αὐτῶν.

(β) Οἱ Λάκωνες Δωριεῖς ὄντες, ὁμῶς τὴν Δωρικὴν διάλεκτον.

ἐσπέρας εἰς τὴν πόλιν. Ὁ μὲν Κλεώνυμος ἔλεγε, νὰ ὀρμήσῃ εὐθύς, ἵνα κυριεύσῃ τὴν Σπάρτην μὲ ἔφοδον. Καὶ μάλιστα οἱ οἰκιακοὶ τοῦ Κλεωνύμου παρεσκευάσαν καὶ δεῖπνον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἵνα δειπνήσῃ ἐκεῖ ὁ Πύρρος. Ἀυτὸς ὅμως ἐφοβήθη μήπως εἰς τὸ σκοτὸς διαρπάσωσιν οἱ στρατιῶται τὴν πόλιν. Ὅθεν εἶπεν, αὐριον κυριεύομεν αὐτὴν τὴν ἡμέραν, νομίζων εὐκόλον τὴν ἄλωσιν, διότι οἱ Σπαρτιάται ἦσαν ὀλίγοι καὶ ἀνέτοιμοι, καὶ μάλιστα ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἄρευσ ἦτον τότε εἰς τὴν Κρήτην, καὶ ἐπολέμει μὲ τοὺς Γορτυνίους (α). Καὶ οὕτως ἐστρατοπέδευσε, νομίζων, ὅτι οἱ Σπαρτιάται δὲν θέλουσιν τολμήσῃ νὰ λάβουν ὄπλα.

§. 4β'. Ἡ Σπάρτη ὑπέφερε ἔ, πρότερον πολέμους καὶ πολιορκίας τοῦ Δημητρίου, καὶ ἦτον ἔκτοτε ὠχυρωμένη μὲ χαρακώματα καὶ τείχη καὶ σταυρώματα εἰς ὅλα τὰ ἐπίμαχα μέρη. Τότε δὲ ἀφ' οὗ ἐνύκτωσεν, οἱ Σπαρτιάται συμβουλευθέντες ἀπεφάσισαν, νὰ στείλωσι τὰς γυναῖκας εἰς τὴν Κρήτην, καὶ νὰ μείνωσι μόνον οἱ ἄνδρες εἰς τὴν πόλιν. Αἱ γυναῖκες ὅμως ἀντεσώθησαν, καὶ μάλιστα

(α) Ἡ Γόρτυν ἦτον τὸ πάλαι πόλις ἐπίσημος τῆς Κρήτης. Νῦν δὲ, κόμη, Νέσι Κιασέλι ὀνομαζομένη ἔχει καὶ πολλὰ ἀρχαῖα εἰρηπία.

ἡ Ἀρχιδαμία θυγάτηρ τοῦ βασιλέως, λαμβάνει ξίφος εἰς τὰ χεῖρας καὶ ἔρχεται εἰς τὸ συνέδριον, ἔνθα ἐπέπληξε τοὺς Ἐφόρους, λέγουσα· Νομίζετε, ὅτι πρέπει νὰ ζήσωσιν αἱ γυναῖκες, ἀφ' οὗ χαθῆ ἡ Σπάρτη; ὁ δὲ Πολύαινος (α) λέγει αὐτὴν Ἀρχίδαμιν, καὶ θυγατέρα τοῦ βασιλέως Κλεάδα (β). Καὶ ὅτι ἔγινε πρότερον μάχη ἔμπροσθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐνικήθησαν οἱ Σπαρτιάται, ἔπειτα ἀπεφάσισαν νὰ πέμψωσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς τὴν Κρήτην. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔσκαψαν τάφρον (γ) παράλληλον μὲ τὸ στρατόπεδον τοῦ Πύρρου, καὶ πρὸς τὰς ἄκρας ἔσκησαν ἀμάξας κατὰ σειράν, καὶ τὰς ἔχωσαν εἰς τὴν γῆν ἕως εἰς τὴν μέσην τῶν τροχῶν, ἵνα ἔχωσιν αὐτὰς ὀπίσθεν ὡς τεῖχος καὶ ἔρεισμα, ὅταν τὰς βιάζωσιν οἱ Ἐλέφαντες. Εἰς τὴν τάφρον ταύτην εἰργάζον-

(α) Η'. μθ'.

(β) Ἄγνοῦ ὁμως τίς ἦτον οὗτος ὁ Κλεάδας· ἐπειδὴ τοιοῦτον ὄνομα δὲν ἀναφέρεται εἰς τὸν κατάλογον τῶν Λακωνικῶν βασιλέων. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἀνωτέρω τουτο τὸ ὄνομα, Η'. λδ'. Ἀλλ' ἡ Λατινικὴ μετάφρασις λέγει αὐτὸν Κλέανδρον. Ἀλλ' οὔτε Κλέανδρος εὐρίσκεται βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ Κλεόμβροτος.

(γ) Χαντζάκι.

το οίγέρουτες, ἔπειτα ἦλθον αἱ γυναῖκες καὶ παρ-
θένοι ἐνδεδυμέναι ὅπως ἐδυνήθησαν, καὶ ἐβοή-
θουν, ὥς κατασκεύασαν αὐταὶ τὸ τρίτον μέρος
τῆς τάφρου. Τὸ μὲν μάκρος αὐτῆς ἔγινεν ὀκ-
τὼ πλέθρα (α), τὸ δὲ πλάτος ἕξ πηχῶν, τὸ δὲ
βάθος τεσσάρων. Οἱ δὲ νεώτεροι, ὅσοι ἔμελλον
να πολεμήσωσιν, ἠσύχαζον ὅλην τὴν νύκτα.

§. γγ'. Ἄφ' οὗ ἔγινεν ἡμέρα, καὶ ἤρξατο να
κινῆται ἡ φάλαγξ τοῦ Πύρρου, ἔφερον αἱ γυναῖκες
τὰ ὅπλα καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τοὺς νέους, λέγου-
σαι, να φυλάξωσι τὴν τάφρον γενναίως, σοχαζό-
μενοι, ὅτι εἶναι ἡδισον πρᾶγμα, να νικοῦν ἔμ-
προσθεν εἰς τὰ ὄμματα τῆς πατρίδος, καὶ ἐνδο-
ξον, να ἀποθνήσκωσιν ἀναμεταξὺ εἰς τὰς χεῖρας
τῶν μητέρων καὶ γυναικῶν αὐτῶν διὰ τὴν δόξαν
τῆς Σπάρτης. Τοιαύτη ἦτον ἡ προθυμία ὅλων
τῶν γυναικῶν τῆς Σπάρτης, καὶ ὁ διάπυρος πρὸς
τὴν πατρίδα ζῆλος. Μόνου δὲ ἡ Χελιδωνίς ἀπε-
χωρίσθη, καὶ κατακληθθεῖσα εἰς τὸν θάλαμον αὐ-
τῆς, ἠτοίμασε τὸ σχοινίου να κρεμασθῆ, ἂν νι-
κήσῃ ὁ Πύρρος, να μὴ πέσῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ

(α) Τὸ πλέθρον ἦτον τὸ ἕκτον μέρος τοῦ σταδίου, καὶ
εἶχε μῆκος ἑκατὸν ποδῶν γεωμετρικῶν.

Κλεωνύμου. Ὁ δὲ Πύρρος ἐφώρμησεν εἰς τὴν τάφρον μὲ τοὺς ὀπλίτας καὶ ἠγωνίζετο, νὰ βιάσῃ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἀλλ' ἡ γῆ ἦτον μαλακὴ, ὅπου ἔρριψαν τὸ γῶμα τῆς τάφρου, καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ δὲν εἶχον βάσιν στερεάν, νὰ μάχωνται, καὶ νὰ προχωροῦν. Οἱ δὲ Σπαρτιάται ἀνθίσαντο συνασπισμένοι εἰς τὸ σῶμα τῆς τάφρου, ὥς ὅ ἄγων ἔγινε μέγας καὶ σφοδρός. Ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Πτολεμαῖος ἔχων δύο χιλιάδας Γαλάτας καὶ Χάονας ἐκλεκτοὺς, ὥρμησεν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου ἦσαν αἱ ἄμαξαι, καὶ ἠγωνίζετο νὰ περάσῃ τὴν τάφρον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἄμαξαι ἦσαν πυκναὶ καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς ἐμπηγμέναι, ἐδυσκόλευον ὄχι μόνον τὴν ἐπιχείρησιν τούτων, ἀλλὰ καὶ τὴν υπεράσπισιν καὶ ἀντίστασιν τῶν Σπαρτιατῶν. Τέλος δὲ υπερίσχυσαν οἱ Γαλάται, καὶ σχεδὸν ἐξέχωναν τοὺς τροχοὺς, καὶ ἔσυρον τὰς ἄμαξας πρὸς τὸν ποταμὸν (α), ὥς ἡνοιγον τὴν διάβασιν.

δ. γδ'. Τοῦτον τὸν κίνδυνον ἰδὼν ὁ Ἀκρότατος, ὅς τις ἦτον εἰς τὸ ἄλλο μέρος, λαμβάνει

(α) Οὗτος ὁ ποταμὸς εἶναι ὁ Ἐυρώτας, τὸ νῦν βασιλοπόταμον, ὅς τις ἔτρεχε πλησίον τῆς Σπάρτης.

τριακοσίους Σπαρτιάτας, καὶ τρέχει διὰ μέσου τῆς πόλεως, νὰ ἔλθῃ ὀπισθεν τοῦ Πτολεμαίου. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος δὲν εἶδεν αὐτὸν, διότι τὸν ἔκρυπτον τὰ κοιλώματα τῆς τοῦ· καὶ οὕτως ἐπέπεσεν εἰς τὰς ὀπισθινούς Γαλάτας, καὶ ἀνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἐπι- σρέψωσι πρὸς αὐτόν. Ἐκεῖ ἔγινε πολὺς ὄθισμός καὶ ἀναδρασμός μεταξὺ τῶν ἀμαξῶν καὶ τῆς τάφρου, ὥστε ἔπεσον πολλοὶ. Τέλος δὲ ἀπέκρουσαν αὐτοὺς οἱ Σπαρτιάται, καὶ ἐμαιταίωσαν τὴν ἐπιχείρη- σιν τοῦ Πτολεμαίου. Ἄπαντες δὲ οἱ Σπαρτιάται ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἔβλεπον τὸν ἀγῶνα τοῦ- του, καὶ τὸ ἀριστούργημα τοῦ Ἀκροτάτου. Ὄθεν ὅτε ἐπέσρεψε διὰ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχετο πάλιν εἰς τὴν τάξιν αὐτοῦ, καταματωμένος καὶ ἐπαιρόμενος διὰ τὴν νίκην, ἐφαίνετο πρὸς τὰς Λακαίνας μεγαλήτερος καὶ ὠραιότερος, ὥστε ἐ- ζηλοτύπησαν τὴν Χελιδωνίδα, ἣτις ἠξιώθη νὰ ἔ- χῃ τοιοῦτον ἐρασίην. Τινὲς δὲ γέροντες ἠκολού- θουν αὐτὸν κράζοντες μεγαλοφώνως· Πήγαινε, Ἀκρότατε, καὶ εὐφραίνου μὲ τὴν Χελιδωνίδα, μόνου παιδῆς ἀγαθοῦς νὰ γεννήσῃς εἰς τὴν Σπάρ- την. Κατὰ δὲ τὸ ἄλλο μέρος, ὅπου ἐσρατήγει ὁ Πύρρος τὴν προσβολὴν, ἀντεσάθησαν ὡς λείον- τες οἱ Σπαρτιάται. Εἷς δὲ τούτων Φύλλιος

ὀνομαζόμενος ἀφ' οὗ ἐφόνευσε πολλοὺς ἐχθροὺς, καὶ κατετραυματίσθη πανταχοῦ, δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ σταθῇ ἄρθιος, ἀλλ' ἐκλονίζετο νὰ πέση. Ὅθεν ἀφῆκεν ἄλλον εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, ἔπειτα ἀνεχώρησεν ὀλίγον πρὸς τὸ ἐνδότερον, ὅπου ἴσαντο αἱ τάξεις τῶν Σπαρτιατῶν εἰς τὰ ὄπλα, καὶ ἐκεῖ ἔπεσε καὶ ἀπέθανε, ἵνα φυλάξωσι τὸ σῶμα αὐτοῦ οἱ συμπολίται, νὰ μὴ λάβωσιν αὐτὸ οἱ ἐχθροὶ, ἀλλὰ νὰ τὸ θάψωσιν εἰς τὴν φίλην πατρίδα κατὰ τοὺς νόμους αὐτῆς. Τέλος δὲ ἔφθασε τὸ σκότος τῆς νυκτός, καὶ τότε μόνου ἔπαυσε ἡ μάχη.

δ. υῆ'. Ταύτην τὴν νύκτα ἠσύχαζον φυλάττοντες καὶ ἐτοιμαζόμενοι ἀμφοτέρωθεν, νὰ ἀρχίσωσι πάλιν τὸ πρῶτ' τὴν μάχην. Ὁ δὲ Πύρρος εἶδεν ὄνειρον, ὅτι ἔρριπτε κεραυνοὺς εἰς τὴν Σπάρτην, ὥς ἀναψε καὶ ἔκαίετο ὅλη ἡ πόλις. Αὐτὸς δὲ ἐχαίρετο θεωρῶν τὴν φλόγα, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν χαρὰν ἐξύπνησε, καὶ ἐκέλευσε νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ στρατεῦμα εἰς μάχην. Ἐπειτα διηγήθη τὸ ὄνειρον εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ, συμπεραίνων καὶ προλέγων μάλιστα, ὅτι μέλλει νὰ κυριεύσῃ κατὰ κράτος τὴν Σπάρτην. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπίστευον ἅπαντες. Εἰς δὲ ταύτων Λυσίμα-

χος ὀνομαζόμενος, ἔλεγε τὸ ἐναντίον. Φοβουμαι, εἶπε, βασιλεῦ μήπως προσημαίνει ὁ θεὸς τὸ ἐναντίον· ἐπειδὴ ὅπου πέσῃ κεραυνὸς, ὁ τόπος ἐκεῖνος μένη ἄδατος, ἱερὸς τοῦ Διὸς νομιζόμενος. Ἴσως ἐννοεῖ τὸ ὄραμα, ὅτι καὶ ἡ Σπάρτη εἶναι ἄδατος καὶ ἀνάλωτος, καθὼς ἐκεῖνοι οἱ τόποι (α). Ὁ δὲ Πύρρος εἶπεν· αὐτὰ, ὦ Λυσιμάχε, τὰ οὐδέρατα καὶ τὰ ἄλλα τὰ τριαῦτα, εἶναι λόγοι τῆς Πυλαϊκῆς (β) ὀχλαγωγίας καὶ ἀμαθίας. Ἐγὼ δὲ προσάζω, νὰ ὀρπάσῃ ἕκαστος τὰ ὄπλα γενναίως καὶ προθύμως, καὶ νὰ λέγῃ πρὸς ἑαυτόν.

„Εἰς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ Πύρρου (γ). Οἶον, ἐν μόνου σημείου, ἢ ὄνειρον εἶναι κάλλιρον, νὰ πολεμῶμεν διὰ τὸν Πύρρον.

(α) Οἱ ἀρχαῖοι, ὅπου ἔπιπτε κεραυνὸς, περιέφραττον τὸν τόπον ἐκεῖνον, νὰ μὴ πλησιάζωσι πλεόν μήτε ἄνθρωποι, μήτε ζῶα.

(β) Ἴσως ἀπὸ τῆς Πυλαϊκῆς, Ἀμφικτυονικῆς συνόδου, ὅπου ἐσυνάζοντο πολλοὶ ἄχρηστοι, καὶ καταφλυάρουν ἐξωθεν τοῦ βουλευτηρίου. Σουίδ. Βαρὶν. Πυλ.

(γ) Παρώδησε τὸν στίχον τοῦ Ὀμήρου·

„Ἐς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρησ.

Il. M. 243.

Δ. υς'. Ἄφ' οὗ εἶπεν αὐτὰ, ἐσηκώθη καὶ πα-
 ρεσκεΐαζε τὴν προσβολὴν, καὶ εὐθὺς ὅταν ἔλαμ-
 ψε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐπέπεσε πάλιν εἰς τὴν
 τάφρον. Ἄλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀνθίσαντο πάλιν
 μὲ τὴν αὐτὴν ἀφοδίαν καὶ προθυμίαν. Ἐδραμον
 δὲ καὶ αἱ γυναῖκες, καὶ ἐβοήθουν μὲ ὅ,τι ἐδύ-
 ναυτο. Ἄλλαι μὲν ἔδιδον τὰ βέλη εἰς τοὺς το-
 ξότας, ἄλλαι δὲ ἔφερον φαγητὰ καὶ ποτὰ, νὰ
 φάγωσι καὶ νὰ πίωσιν οἱ μαχόμενοι· ἄλλαι πάλιν
 ἐλάμβανον τοὺς τετρωσκομένους καὶ ἐπεμε-
 λοῦντο τὰς πληγὰς αὐτῶν, καὶ ἄλλαι κατεγίνου-
 το εἰς ἄλλα, μὲ ζῆλον καὶ προθυμίαν ἀπερίγραπ-
 του (α). Οἱ δὲ Μακεδόνες τοῦ Πύρρου ἠγωνί-
 ζοντο νὰ γεμήσωσι τὴν τάφρον, φέροντες ξύλα,
 πέτρας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ρίπτουτες αὐ-
 τὰ ἐπάνω εἰς τὰ σώματα καὶ εἰς τὰ ἔπλα τῶν
 φρουραμένων, ὥς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔτρεψαν
 τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἐκεῖ, καὶ κατεγίνοντο νὰ
 ἐμποδίσωσι τὴν ἐπιχείρησιν τῶν Μακεδόνων,
 μαχόμενοι καὶ ἀνθιστάμενοι ἰσχυρῶς. Ἐν ᾧ ταί-
 ρουν ἠγωνίζοντο αὐτοὶ ἐκεῖ, ἐφώρμησεν ὁ Πύρ-
 ρος μὲ τὸ ἵππικόν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς τά-

(α) Πελοπόν. Η'. μθ'. Πλούταρχ. Πύρ. κθ'.

φρου, ὅπου ἦσαν αἱ ἀμαξαι, καὶ βιάσας ἐκείνους, οἷτινες ἐφύλαττον ἐκεῖ, ἐπέρασε τὴν τάφρου, καὶ ἐχώρει μαχόμενος πρὸς τὴν πόλιν. Ὅθεν οἱ μὲν ἀνθιστάμενοι ἐκεῖ ἔκραζον τοὺς ἄλλους εἰς βοήθειαν· αἱ δὲ γυναῖκες ἔτρεχον ἔνθεν κακεῖθεν μὲ κραυγᾶς καὶ ἀλαλαγμούς. Ὁ Πύρρος ὅμως προχωρῶν καὶ ἐξωθῶν τοὺς ἐναντιουμένους, ἐπλησίαζε πρὸς τὴν πόλιν. Ἐν τούτοις δὲ ἐπληγώθη ὁ Ἴππος αὐτοῦ μὲ βέλος Κρητικὸν εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ κατεταράχθη τόσον ἀπὸ τὸν πόνου τῆς θανατηφόρου πληγῆς, ὥς ἐπήδησεν ἐξαίφνης, ταραττόμενος καὶ φρυάττων, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν κατὰ γῆς εἰς τόπον κρημνώδη καὶ ὀλισθηρὸν. Τοῦτο δὲ βλέποντες οἱ φίλοι, ὑπασπισαὶ καὶ δορυφόροι, ἔδραμον νὰ τὸν λάβωσι, καὶ ἔγινε θόρυβος πολὺς καὶ σύγχυσις περὶ αὐτόν. Κατὰ ταύτην δὲ τὴν περίσασιν ὤρμησαν οἱ Σπαρτιάται τοξεύοντες, καὶ ἔτρεψαν αὐτοὺς ὅλους ὀπίσω. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπαυσε τὴν μάχην, σοχαζόμενος, ὅτι ἀναγκασίως πρέπει νὰ παραδοθῶσι οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ ἔπαθον πολὺ κακὸν, ὥς ἦσαν σχεδὸν ὅλοι καταπληγωμένοι, ἐφρονεύθησαν καὶ πολλοί.

δ. 4ζ. Οἱ Σπαρτιάται τότε, ὡς ἐνόμιζε καὶ

ἔβλεπεν ὁ Πύρρος, ἦσαν εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν. Ἄλλ' ἢ καλὴ τύχη τῆς πόλεως ταύτης, φαίνεται, ὅτι ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐγκατοίκων, καὶ νὰ δείξῃ τὴν δύναμιν καὶ γενναϊότητα αὐτῶν εἰς τοὺς μεγάλους κινδύνους καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπελπισίαν (α). Ἐπειδὴ ἀφῆκεν αὐτοὺς νὰ μάχωνται μόνοι, ἐν ὧσ' ἐδύναντον ἀφ' οὗ δὲ ἀπέκαμον, καὶ ἀπελπίσθησαν, ἔστειλεν εἰς αὐτοὺς βοήθειαν. Ἀφ' οὗ ἀφῆκεν ὁ Πύρρος τὴν Μακεδονίαν, ἐκυρίευσεν αὐτὴν πάλιν ὁ Ἀντίγονος. Ἐπειτα ἔτρεψε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πύρρον, σοχαζόμενος, ὅτι ἂν ἐξουσιάσῃ τὴν Πελοπόννησον, γίνεται ἰσχυρὸς ἐχθρὸς, καὶ δὲν ἐπιστρέφει πλέον εἰς τὴν Ἡπειρον, ἀλλὰ στρατεύει εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ὅθεν παρεσκευάζετο νὰ στρατεύσῃ κατ' αὐτοῦ. Ἐν ὧ λοιπὸν ἦσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς ἐκείνην τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀμηχανίαν, ἔφθασεν εἰς βοήθειαν αὐτῶν ὁ Φωκεὺς Ἀμεινίας στρατηγὸς τοῦ Ἀντιγόνου, ἐρχόμενος ἐκ τῆς Κορίνθου μὲν ἰσράτευμα ξενικόν. Εὐθύς δὲ μετὰ τοῦτον ἦλθε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Ἄρευσ ἐκ τῆς Κρήτης, ἔχων δύο

(α) Πλούταρχ. Κ.Θ'.

χιλιάδας στρατιώτας." Ὄθεν ἐνεψυχώθησαν οἱ Σπαρτιάται, καὶ ἔπεμψαν τὰς γυναῖκας εἰς τοὺς οἴκους, καὶ τοὺς γέροντας, οἷτινες ἔλαβον τὰ ὄπλα ἐξ ἀνάγκης· ἔπειτα παρετάχθησαν εἰς τὴν μάχην μόνου οἱ νέοι καὶ ἀκμαῖοι.

§. 47. Ὁ δὲ Πύρρος ἐφιλοτιμεῖτο τότε ἔτι μᾶλλον, νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, ὅτε εἶχον οἱ Σπαρτιάται πολλὴν δύναμιν, διὰ μεγαλητέραν αὐτοῦ δόξαν. Ὄθεν ἐδοκίμασε πάλιν τὰς προσβολὰς, ἀλλ' ἀνωφελῶς· ἐπειδὴ ἀπεκρούετο μὲ φθορᾶν. Τέλος δὲ ἀφ' οὗ εἶδε τὸ ἀδύνατον, ἀνεχώρησε καὶ ἐλεηλάτει τὴν χώραν τῶν Λακεδαιμονίων, ἔχων σκοπὸν νὰ χειμάσῃ εἰς τὴν Πελοπόννητον, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἔμελλε νὰ εὕρῃ τὸ πεπρωμένον τέλος. Οἱ δύο πρότιςοι τοῦ Ἄργους τότε, ὁ Ἄριστίας καὶ Ἄρισιππος ἐσασίαζον, τῷ 271 ἔτει πρὸ Χριστοῦ· καὶ ἐπειδὴ ὁ Ἄρισιππος ἦτον φίλος τοῦ Ἀντιγόνου καὶ ἐκόλεσεν αὐτὸν εἰς βοήθειαν, ὁ Ἄριστίας ἐκάλεσε τὸν Πύρρον. Ὁ δὲ Πύρρος ἀπὸ μίαν ἐλπίδα εἰς ἄλλην κατανατῶν, καὶ προθυμούμενος νὰ ἀναπληροῖ ἄλλοθεν τὴν προτέραν ζημίαν καὶ ἀποτυχίαν, ἐστράτευσε εὐθὺς εἰς τὸ Ἄργος, ὅτε ἠτοιμάζετο ὁ Ἀντίγονος νὰ στρατεύσῃ ἐκ τοῦ Ἄργους εἰς τὴν Λακε-